

HANDLEIDING ONDERWIJSPROFESSIONALS

LESBRIEVEN **PAARSE VRIJDAG**

en alle andere dagen

PAARSE VRIJDAG

9 oktober 2026

Super waardevol dat jullie school het Paarse Vrijdag Educatiepakket heeft besteld om aandacht te besteden aan diversiteit. Op Paarse Vrijdag besteden we aandacht aan dat iedereen zichzelf mag zijn, ongeacht wie je bent, wat je hobby's zijn, wat je huidskleur is, wat je gelooft of op wie je verliefd wordt. Samen kunnen we ervoor zorgen dat jongeren een veilige schoolomgeving hebben, zichzelf kunnen zijn maar vooral ook anderen respecteren om wie zij zijn.

Of je nou de materialen en lesbrieven uit het pakket tijdens Paarse Vrijdag gebruikt of door het jaar heen: het belangrijkste is dat er op elke school aandacht wordt besteed aan jezelf mogen zijn.

Dit jaar is Paarse Vrijdag voor het eerst op 9 oktober. Vanaf nu zal Paarse Vrijdag ieder jaar op de tweede vrijdag van oktober worden gehouden. Zet 8 oktober 2027 dus alvast in je agenda!

Elk jaar ontwikkelt COC Nederland nieuwe lesbrieven met aanbod voor ieder leerjaar. Alle lesbrieven – voor mbo, onderbouw vo en bovenbouw vo – vind je in deze handleiding voor onderwijsprofessionals. De bijbehorende PowerPoints, het digitaal lesmateriaal en extra informatie voor docenten zijn te vinden in de COC Kennisbieb: **onderwijs.coc.nl/kennisbieb**. Hier wordt gedurende het hele schooljaar nieuw materiaal toegevoegd en kan je er eerder ontwikkelde lessen vinden.

Wil je meer weten over voorbereidingen voor Paarse Vrijdag, schoolvisie en tips & tricks over inclusief lesgeven? In de handleiding voor onderwijsprofessionals Voorbereiding Paarse Vrijdag – en alle andere dagen staan tips voor Paarse Vrijdag en de rest van het jaar. Voor GSA-jongeren is er een handleiding met dezelfde naam, met informatie en activiteiten speciaal voor hen.

COC Kennisbieb

INHOUD

Voorwoord	4
Wat zit er in het pakket?	5
Waarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan Paarse Vrijdag?	6
Paarse Vrijdag en burgerschap	7
Aan de slag met de lesbrieven	7
Overzicht lesbrieven	8
Vo onderbouw (klas 1, 2 en 3)	10
Les 'Herculine Barbins verhaal' Intersekse ervaringen uit de 19e eeuw en nu	11
Gymles 'Durf jezelf te zijn'	13
Gedicht 'TE ZIJN'	16
Vo bovenbouw (klas 4, 5 en 6)	18
Documentaire 'kus kus beng beng'	19
Les 'De liefde overwint'	23
Les 'De Pride Walk in Hongarije'	26
Mbo	28
Les 'Fake news'	29
Les 'Iedereen wil zichzelf kunnen zijn'	31
Les 'Ben ik een bondgenoot?'	34
Alle doelgroepen	36
Les 'Paarse Vrijdag 101'	36
Colofon	39

Dit jaar vieren we Paarse Vrijdag op vrijdag 9 oktober. Maar waarom zou je je beperken tot één dag? De lesbrieven zijn het hele jaar door inzetbaar. Zet de lesbrieven gedurende het jaar in of kies een dag die het beste werkt voor jouw school. Het gaat niet om wanneer je het Paarse Vrijdag pakket gebruikt, maar dat je ermee aan de slag gaat en dat je altijd zichtbaar maakt dat iedereen zichzelf mag zijn.

VOOR ELKAAR MET ELKAAR

Iedereen wil zich gezien en gesteund voelen, maar het is ook belangrijk om er voor een ander te zijn. Het is zestien jaar geleden dat de eerste Paarse Vrijdag werd georganiseerd. In solidariteit naar lhbt+-leerlingen en studenten. Solidariteit naar elkaar en opkomen voor elkaar is harder nodig dan ooit.

Juist in het onderwijs, waar leerlingen, studenten en professionals elke dag samenkomen, is het essentieel dat je opkomt voor elkaar ongeacht wie je bent, wat je draagt, van wie je houdt of wat je gelooft.

En om te worden wie je bent, heb je mensen nodig die je de ruimte geven om jezelf te ontdekken en te groeien op jouw manier. Onze Paarse Vrijdag rolmodellen gaan met elkaar in gesprek over het belang van ruimte maken om jezelf te kunnen zijn op school. Deze verhalen uit de community én van bondgenoten laten zien dat de materialen van Paarse Vrijdag onmisbaar zijn op elke school.

Wij geloven dat voor elkaar opkomen bijdraagt aan een veilige onderwijsomgeving waarin iedereen zichzelf kan zijn.

Samen voor de hele school.

WAT ZIT ER IN HET PAKKET?

Versiering

- Paarse Vrijdag poster met onderwijs-personeel om op te hangen in de docenten-kamer **(1 stuk)**.
- Paarse Vrijdag posters met docenten en GSA-jongeren om op te hangen door de school en in de docentenkamer **(2 stuks)**.
- Paarse Vrijdag posters met GSA-jongeren om op te hangen in de school **(4 stuks)**.

Paarse Vrijdag lesmateriaal

- Handleiding onderwijsprofessionals
- - lesbrieven **(8 stuks)**.
- Handleiding onderwijsprofessionals - voorbereiding Paarse Vrijdag **(8 stuks)**.
- Handleiding GSA-jongeren - voorbereiding Paarse Vrijdag **(4 stuks)**.
- Stickerrollen GSA-gespreksstarter **(2 stuks - 1000 stickers)**.
- Handout gespreksstarter 'Stickers met een verhaal' **(1 stuk)**.
- Gedichtposter 'TE ZIJN' door Joke van Leeuwen **(3 stuks)**.

Extra materiaal

- Paarse Vrijdagkrant **(60 stuks)**.
- Boekenlegger voor jongeren **(5 stuks)**.

Online materiaal voor onderwijsprofessionals

- Zie tabel op blz. 8-9.

Al het (online) materiaal is te vinden in de COC Kennisbieb:

onderwijs.coc.nl/kennisbieb.

Als je zoekt op de naam van de lesbrieven, vind je al het bijbehorende online materiaal.

COC Kennisbieb

WAAROM IS HET BELANGRIJK OM AANDACHT TE BESTEDEN AAN PAARSE VRIJDAG?

De focus bij Paarse Vrijdag ligt op seksuele, gender- en seksediversiteit, maar er is ook bredere aandacht voor diversiteit en jezelf mogen zijn. Onderzoek laat zien dat scholen die actief aandacht geven aan diversiteit en beleid voeren op respect voor seksuele, gender- en seksediversiteit, hoger scoren op het gevoel van veiligheid van zowel jongeren als schoolpersoneel.

In Nederland identificeert 12% tot 18% van de bevolking zich met één van de letters uit de lhbt+-gemeenschap (Ipsos, 2023; CBS, 2024). Dit komt neer op 2,2 tot 2,7 miljoen mensen! Onder jongeren is het aandeel groter dan onder de rest van de bevolking: 19 procent identificeert zich als lhbt+ (CBS, 2024). Dit betekent dat een aanzienlijk deel van jouw leerlingen en studenten tot de lhbt+-gemeenschap behoort en in hun ontwikkeling behoefte zal hebben aan representatie, rolmodellen, maar vooral een veilige schoolomgeving.

Voor lhbt+-leerlingen en studenten is dit extra belangrijk omdat zij in de thuissituatie meestal geen ouder of familie hebben die ook lhbt+ zijn. Dit is anders in vergelijking met scholieren en studenten die religieus of van kleur zijn, zij hebben vaker herkenning thuis. De school is vaak de eerste plek waar jongeren anderen ontmoeten die ook lhbt+ zijn.

Helaas is de school niet altijd een fijne plek voor jongeren die tot de lhbt+-gemeenschap behoren. Vooral transgender en biseksuele jongeren lopen extra risico op pesten en uitsluiting. Uit de CBS-Veiligheidsmonitor (2023) blijkt dat 18% van de lhbt+-jongeren wordt ge-

pest, tegenover 6% van niet-lhbt+-jongeren. Deze cijfers en kennis benadrukken de extra uitdagingen waar lhbt+-jongeren mee te maken krijgen binnen de schoolcontext.

Er is dus nog werk aan de winkel om ervoor te zorgen dat elke leerling en student zich vrij voelt om zichzelf te zijn en dat elke jongere leert om anderen te respecteren voor wie ze zijn. Op Paarse Vrijdag kan jij je samen met jouw collega's inzetten om aandacht te besteden aan diversiteit en zo lhbt+-jongeren extra het gevoel geven dat jij er voor hen bent.

PAARSE VRIJDAG EN BURGERSCHAP

Scholen hebben de wettelijke opdracht om te werken aan de ontwikkeling van burgerschapskennis en -vaardigheden van hun studenten en leerlingen. Zo moeten studenten en leerlingen bijvoorbeeld werken aan hun inhoudelijke kennis over diversiteit en aan hun democratische vaardigheden.

Het Paarse Vrijdag Educatiepakket is een makkelijke manier om hieraan bij te dragen. Indien je gebruik maakt van de lesbrieven, kun je deze leerdoelen direct in je doorlopende leerlijn burgerschap plaatsen.

Definitieve conceptkerndoelen burgerschap

Het Paarse Vrijdag Educatiepakket is direct inzetbaar voor burgerschap. De lesideeën geven concreet invulling aan de nieuwe kern-doelen. De SLO heeft de kerndoelen in samenwerking met het onderwijsveld ontwikkeld. Alhoewel de definitieve conceptkerndoelen burgerschap nog niet geïmplementeerd zijn, geven we ze alvast mee als richtinggevend kader. Het belangrijkste kerndoel dat past bij

Paarse Vrijdag beslaat kerndoel 19B:
De leerling verkent en reflecteert op hoe die kan omgaan met diversiteit in de samenleving. Het gaat hierbij om:

- beschrijven van aspecten van diversiteit: godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap en seksuele gerichtheid;
- reflecteren op de eigen identiteit in relatie tot aspecten van diversiteit;
- herkennen en benoemen van processen van stereotypering, discriminatie en uitsluiting;
- beargumenteren van het belang dat mensen elkaar gelijkwaardig behandelen;
- reflecteren op ervaringen met openstaan voor perspectieven en ervaringen van anderen, overeenkomsten en verschillen benoemen, oordeel uitstellen, omgaan met mogelijkheden en gedrag van anderen.

Meer informatie over de nieuwe conceptkern-doelen is te vinden in het In de handleiding voor onderwijsprofessionals Voorbereiding Paarse Vrijdag – en alle andere dagen.

AAN DE SLAG MET DE LESBRIEVEN

Naast dat Paarse Vrijdag een moment is om aandacht te besteden aan jezelf mogen zijn, is het bij uitstek een goed moment om jongeren meer te leren over de diversiteit die de wereld rijk is.

Voor deze Paarse Vrijdag zijn er tien lesbrieven ontwikkeld om diversiteit, jezelf zijn en specifiek seksuele, gender- en seksediversiteit op een positieve manier bespreekbaar te maken. Soms heeft diversiteit een prominente plek in de lesbrieven. Andere lesbrieven zijn meer gefocust op jezelf zijn, hier speelt respect of diversiteit op de achtergrond een rol. De lesbrieven

zijn zo ontwikkeld dat deze door de docent zelf gegeven kunnen worden. De lessen duren niet meer dan 50 minuten.

Op de volgende pagina vind je een overzicht met de lesbrieven, bij welk vak deze ingezet kunnen worden, de onderwerpen die aan bod komen, de doelgroepen waarvoor ze geschikt zijn, het onlinemateriaal en de bijbehorende paginanummers.

Op onze website onderwijs.coc.nl/kennis-bieb is al het (online) aanvullende materiaal te vinden. Zo is er bij iedere lesbrieven een PowerPoint gemaakt, maar ook filmpjes, werkbladen bij de lesbrieven en extra informatie voor docenten zijn hier te vinden. Daarnaast zijn er ook lesbrieven en lesmaterialen van voorgaande jaren te vinden!

COC Kennisbieb

OVERZICHT LESBRIEVEN

LESBRIEF	VAK	THEMA'S	ONLINE MATERIAAL	BLZ
VO ONDERBOUW				
Les 'Herculine Barbins verhaal: Intersekse ervaringen uit de 19e eeuw en nu'	geschiedenis maatschappijleer Nederlands	• intersekse • emancipatie • mensenrechten	• Celebrating Herculine Barbin: Intersex Day Of Remembrance TikTok • Herculine Barbin; 19e eeuwse intersekse persoon komt tot leven VPRO • Infoblad 'Herculine Barbin' • PowerPoint 'Herculine Barbin'	11
Gymles 'Durf jezelf te zijn'	mentorles lichamelijke opvoeding	• respect • sociale veiligheid • inclusie • jezelf durven zijn	• Infoblad 'Gymles'	13
Gedicht 'TE ZIJN'	mentorles Nederlands	• Identiteit • zelfexpressie • respect • bondgenootschap	• Gedichtvideo 'TE ZIJN' • PowerPoint 'TE ZIJN' • Werkblad 'TE ZIJN'	16
VO BOVENBOUW				
Documentaire 'kus kus beng beng'	maatschappijleer mentorles	• steun • verandering • liefde, empathie	• Documentaire 'kus kus beng beng' • LessonUp 'kus kus beng beng' • Werkblad 'kus kus beng beng'	19
Les 'De liefde overwint'	Engels maatschappijleer mentorles	• liefde & relaties • discriminatie • sociale veiligheid • bondgenootschap	• Werkblad 'De liefde overwint'	23
Les 'DePrideWalk in Hongarije'	aadrijkskunde geschiedenis maatschappijleer	• pride • activisme • democratie • mensenrechten	• Werkblad 'De Pride Walk in Hongarije' • Videofragment 1 & 2 - Hot-line Hongarije • Foto's 'Kus' en 'Mensenmenigte' uit fotoserie We Are (Home)	26

MBO				
Les 'Fake news'	burgerschap digitale geletterdheid Nederlands	• nepnieuws • desinformatie • mediawijsheid • kritisch denken	• Werkblad 'Fake news' • Video 'Worden deze dieren echt gered of is het in scène gezet' • PowerPoint 'Fake news' • Bad News game	29
Les 'Iedereen wil zichzelf kunnen zijn'	burgerschap Engels Nederlands	• identiteit • zelfexpressie • sociale veiligheid	• Werkblad 'Iedereen wil zichzelf kunnen zijn'	31
Les 'Ben ik een bondgenoot?'	burgerschap Nederlands	• bondgenootschap • solidariteit • sociale veiligheid • rolmodellen	• Video 'Actuales BLACK LIVES MATTER' • Infoblad 'Ben ik een bondgenoot?' • Bijlage 'Bondgenotenkaartjes' • PowerPoint 'Ben ik een bondgenoot?'	34
ALLE DOELGROEPEN				
Les 'Paarse Vrijdag 101'	burgerschap maatschappijleer	• Paarse Vrijdag • solidariteit • activisme • sociale veiligheid	• Radio-interview met Nazmul Zaman over het belang van Paarse Vrijdag • PowerPoint 'Paarse Vrijdag 101' • Werkblad 'Genderbread person'	36

VO ONDERBOUW (KLAS 1, 2 EN 3)

Voor de onderbouw vo zijn er drie lesbrieven ontwikkeld!

In de les **'Herculine Barbins verhaal: Intersekse ervaringen uit de 19e eeuw en nu'** maken leerlingen kennis met het verhaal van Herculine Barbin, een intersekse persoon uit de 19e eeuw. Aan de hand van diens levensverhaal ontdekken leerlingen wat het betekent om intersekse te zijn en vergelijken zij de ervaringen van toen met die van intersekse personen nu.

In de gymles **'Durf jezelf te zijn'** leren leerlingen zichzelf verder te ontwikkelen binnen een groep en elkaar te behandelen met begrip en respect. Door samen in beweging te komen en met elkaar in gesprek te gaan, wordt ook beweegschaamte bespreekbaar gemaakt.

Tot slot kunnen leerlingen aan de slag met het gedicht **'TE ZIJN'** van Joke van Leeuwen. Aan de hand van het gedicht leren leerlingen te reflecteren op wat het betekent om jezelf te zijn en hoe zij zichzelf én anderen de ruimte kunnen geven om zichzelf te laten zijn.

LES

'HERCULINE BARBINS VERHAAL

Intersekse ervaringen uit de 19e eeuw en nu'

In deze les staat het verhaal van Herculine Barbin, een intersekse persoon uit de 19e eeuw, centraal. Leerlingen onderzoeken hoe het was om destijds als intersekse persoon te leven en vergelijken deze ervaringen met de situatie van intersekse personen vandaag de dag. Zo krijgen zij inzicht in zowel maatschappelijke veranderingen als blijvende uitdagingen.

GESCHIKT VOOR

Geschiedenis, maatschappijleer, Nederlands.

IN DEZE LES

- Leren leerlingen aan de hand van het verhaal van Herculine Barbin omschrijven hoe het is om in onze maatschappij te leven als intersekse persoon.
- Gaan leerlingen aan de slag met overeenkomsten en verschillen tussen de positie van intersekse personen in de tijd van Herculine Barbin en die van intersekse personen in de huidige samenleving.
- Leren leerlingen dat intersekse personen bestaan, zowel vroeger als nu.

BENODIGDHEDEN

- TikTok-video 'Celebrating Herculine Barbin: Intersex Day Of Remembrance'. Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb en de PowerPoint.
- Video 'Herculine Barbin; 19e eeuwse intersekse persoon komt tot leven'. Te vinden in de COC Kennisbieb en de PowerPoint.
- Infoblad 'Herculine Barbin' (geprint voor iedere leerling). Te vinden in de COC Kennisbieb.
- PowerPoint 'Herculine Barbin'. Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie video's.

Kerdoelen

Nieuw

19A, 19B, 20B, 24A, 26C, 28C

Huidig

18, 19, 20 24, 25, 28

COC Kennisbieb

VOORBEREIDING

1. Bekijk de twee video's en neem het lesmateriaal door.
2. Zet de PowerPoint en video's klaar voor de les.

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN: WAT WEEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

5
MIN

- Behandel klassikaal de drie kennisvragen die in de PowerPoint staan en bespreek deze kort. De juiste antwoorden zijn: 1. B; 2. A.; 3. A.

LESONDERDEEL 2 HERCULINE BARBIN

20
MIN

- Bekijk samen de video's 'Celebrating Herculine Barbin: Intersex Day Of Remembrance' en 'Herculine Barbin; 19e eeuwse intersekse persoon komt tot leven'.
- Laat een leerling het tekstje op het infoblad over Michel Foucault's verdieping in Herculine's leven voorlezen.

LESONDERDEEL 3 SCHRIJFOPDRACHT 'EEN DAG UIT HET LEVEN VAN HERCULINE BARBIN'

15
MIN

- Bespreek met de klas hoe in Herculine's tijd sekse de positie van mensen in de maatschappij bepaalde. Hierover staat ook een inleidende tekst op het infoblad, laat dit door een leerling voorlezen.
- Bespreek samen met de klas hoe het zou zijn om te leven in een tijd waarin jouw lichaam niet past binnen de verwachtingen van de maatschappij. Hoe zou het zijn om dan helemaal alleen in Parijs aan te komen? Hoe zou het zijn om je verleden en lichaam geheim te moeten houden?
- Laat de leerlingen in tweetallen de schrijfopdracht maken, waarin ze antwoord geven op deze vragen. Ze schrijven een verhaal van maximaal 200 woorden en proberen hierin ook gevoelens op te nemen.
- Laat de tweetallen die dat willen hun verhaal voordragen aan de klas.

LESONDERDEEL 4 ONDERZOEKSOPDRACHT 'HERCULINE LEEFT NU!'

10
MIN

- Geef de leerlingen de opdracht te onderzoeken hoe het vandaag de dag is om intersekse te zijn. Laat ze hiervoor op het infoblad de verhalen van Raven van Dorst, Marleen Hendrickx, Leonne Zeegers en Miriam van der Have lezen. Welke verschillen en overeenkomsten zien de leerlingen met het verhaal van Herculine Barbin?

Geef de leerlingen bij hun onderzoek een aantal richtinggevende vragen mee:

- Wat is er veranderd ten opzichte van de tijd van Herculine Barbin?
- Wat is hetzelfde gebleven?
- Met wat voor een uitdagingen kunnen intersekse personen vandaag de dag nog te maken krijgen?

Deze lesbrief is ontwikkeld als onderdeel
van de Alliantie Kleurrijk en Vrij.

GYMLES

'DURF JEZELF TE ZIJN'

In deze gymles ervaren leerlingen spelenderwijs hoe het voelt om met eerlijke en oneerlijke regels te maken te krijgen, onderzoeken zij hoe veilig zij zich voelen om zichzelf te zijn en ontdekken zij hoeveel zij met elkaar gemeen hebben. De les stimuleert respect, inclusie en een veilig klimaat tijdens de gymles.

GESCHIKT VOOR

Lichamelijke opvoeding, mentorles.

IN DEZE LES

- Ervaren leerlingen hoe willekeurige regels kunnen leiden tot ongelijkheid en uitsluiting.
- Denken leerlingen na over veiligheid, beweegschaamte en jezelf durven laten zien tijdens de gymles.
- Ontdekken leerlingen dat zij, ondanks verschillen, veel met elkaar gemeen hebben.
- Maken leerlingen afspraken over een respectvolle en veilige gymles.

Kerdoelen
Nieuw
18A, 19A, 19B, 20B, 28D, 44A, 45B
Huidig
18, 19, 24, 25, 35, 43, 44, 47

BENODIGDHEDEN

- Infoblad 'Gymles' met de instructies (geprint voor jezelf). Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb.
- Makkelijk uit te delen snoep (liefst gelatine- en suikervrij).
- Post-its.
- Gymzaal of groot lokaal.

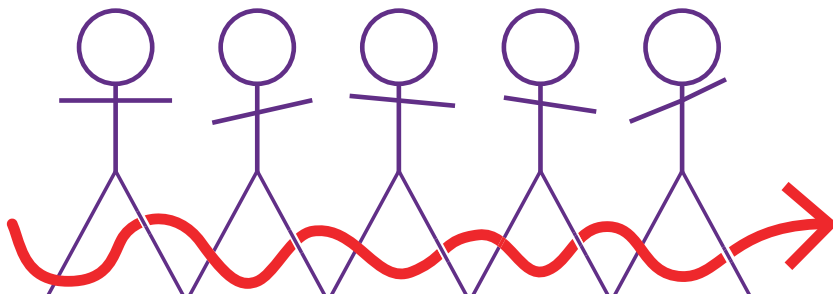
VOORBEREIDING

1. Lees de lesonderdelen en infoblad 'Gymles' vooraf door.
2. Zorg dat de gymzaal/lokaal vrij is opgesteld voor de verschillende spellen.
3. Leg het snoep klaar.

LESONDERDEEL 1 SWEET GAME

20
MIN

1. Verdeel de klas in teams van 5 tot 7 leerlingen en laat hen een teamnaam bedenken.
2. De teams vormen een rij bij de muur met de benen wijd. De eerste leerling staat met een voet tegen de muur en een voet van de muur af, de tweede leerling staat met de ene voet tegen de losse voet van eerste leerling en andere voet tegen derde leerling, etc.

3. De eerste leerling kruipt op handen en voeten onder alle poortjes (benen) door (of over elkaars voeten indien praktischer).
 4. Komt een knie op de grond of valt een leerling, dan begint die opnieuw.
 5. Pas als de eerste leerling achteraan aansluit, mag de volgende vertrekken.
 6. Het team dat als eerste de overkant van de zaal bereikt wint.
- Speel drie rondes van de estafette waarbij de teams proberen als eerste de overkant van de zaal te bereiken. Beloon na iedere ronde het winnende team met een snoepje.
 - Introduceer in de derde ronde een extra regel die slechts voor een deel van de leerlingen geldt. Laat deze regel kiezen door het winnende team. Voorbeelden:
 - Leerlingen met een witte broek kunnen niet winnen.
 - Iedereen die geen sokken aanheeft, moet over de voeten heen.
 - Leerlingen met beenhaar/snor moeten achterstevoren door de poortjes heen.
 - Kinderen met veterschoenen moeten een sprong doen voor ze onder de poortjes doorgaan.
 - Bespreek na afloop klassikaal:
 - Hoe voelde het om met oneerlijke regels te maken te krijgen?
 - Was de extra regel eerlijk? Wat had een eerlijke regel kunnen zijn?
 - Komen zulke vormen van ongelijke behandeling ook buiten de gymles voor?
 - Hoe kunnen we elkaar eerlijk behandelen?

LESONDERDEEL 2 SHOW YOURSELF - HOE VEILIG VOEL JIJ JE?

10
MIN

- Vraag of één of meerdere leerlingen een beweging, dansje of vaardigheid uit een eerdere gymles willen voordoen, bijvoorbeeld een sprong, balans of balvaardigheid waar zij zich prettig bij voelen.
- Geef na iedere demonstratie een applaus.
- Bespreek daarna kort:
 - Was het spannend om jezelf te laten zien?
 - Waarom durven sommige leerlingen dit wel en anderen niet?
 - Wat helpt om je veilig genoeg te voelen om jezelf te laten zien?

LESONDERDEEL 3 DE CIRKEL - WE HEBBEN MEER GEMEEN DAN JE DENKT

10
MIN

- Zet drie oefeningen uit, zoals bijvoorbeeld een koprol, vrije worp of hoog tegen een muur springen met een post-it.
- Laat de leerlingen in een cirkel staan.
- Stel de leerlingen de 10 vragen uit het infoblad 'Gymles'. Leerlingen die het met een vraag eens zijn doen een stap naar voren, leerlingen die het niet eens zijn blijven staan.
- De leerlingen die "Ja" hebben geantwoord doen samen een van de drie oefeningen.
- Bespreek na afloop:
 - Wat viel je op aan deze oefening? Zijn er vragen die je bij zijn gebleven?
 - Waren er leerlingen met wie je meer gemeen had dan je dacht?
 - We zijn allemaal verschillend en hebben verschillende ervaringen, maar we hebben ook overeenkomsten en vergelijkbare ervaringen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we respect hebben voor elkaars overeenkomsten en verschillen?
 - Welke afspraak kunnen we maken zodat iedereen zich fijn en veilig kan voelen tijdens de gymles?

LESONDERDEEL 4 SHOW YOURSELF, PT. 2 - HOE VEILIG VOEL JIJ JE?

10
MIN

- Vraag of leerlingen een oefening lesonderdeel 3 willen voordoen op hun eigen manier.
- Sluit af met een korte klassikale evaluatie:
 - Waren er leerlingen die niet meededen omdat ze zich niet comfortabel voelden?
 - Wanneer voel jij je veilig tijdens de gymles?
 - Wat heb je vandaag geleerd?

Benadruk nogmaals dat hoewel het niet altijd even makkelijk is, iedereen zichzelf mag laten zien zoals die dat wil. Herhaal de afspraken die gemaakt zijn in lesonderdeel 3.

Deze lesbrief is gemaakt in
samenwerking met Weave Parkour.

GEDICHT 'TE ZIJN'

In deze les reflecteren de leerlingen aan de hand van het gedicht 'TE ZIJN' op hoe zij zichzelf en anderen ruimte kunnen geven om zichzelf te kunnen zijn. Het gedicht is speciaal voor Paarse Vrijdag geschreven door dichter Joke van Leeuwen.

GESCHIKT VOOR

Mentorles, Nederlands.

IN DEZE LES

- Reflecteren leerlingen op wat het betekent om jezelf te zijn en anderen zichzelf te laten zijn.
- Analyseren leerlingen het gedicht 'TE ZIJN' aan de hand van inhoud en stijl.
- Schrijven leerlingen een eigen gedicht geïnspireerd op het thema van 'TE ZIJN'.

Kerdoelen

Nieuw

2A, 2B, 3B, 6A,
8B, 9B, 19B, 28C,
28D, 40C

Huidig

1, 4, 5, 8, 18, 19, 20,
24, 25, 52, 53

BENODIGDHEDEN

- Video 'TE ZIJN' waarin het gedicht voorgedragen wordt.
Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb of via de QR-code hiernaast.
- PowerPoint 'TE ZIJN', te vinden in de COC Kennisbieb.
- Werkblad 'TE ZIJN' (geprint voor iedere leerling). Hier staat ook het gedicht op.
Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Gedichtposter 'TE ZIJN'. Hang de gedichtposter op in de klas en/of zet de digitale versie klaar op het digibord.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.

VOORBEREIDING

1. Lees het gedicht.
2. Zet de video klaar en zorg voor schrijfwaren.

COC Kennisbieb

Video 'TE ZIJN'

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN – WAT WEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

5
MIN

- Behandel klassikaal de drie kennisvragen in de PowerPoint en bespreek deze kort.
- De juiste antwoorden zijn: 1. A; 2. A.; 3. B.
- Bespreek vervolgens kort wie Joke van Leeuwen is:

Joke van Leeuwen (Den Haag, 1952) is een veelzijdige Nederlandse auteur, dichter, illustrator en performer die in Antwerpen woont. Ze combineert schrijven, tekenen en optreden (voordracht, cabaret). Ze ontving prestigieuze prijzen zoals de Constantijn Huygens-prijs en de Theo Thijssenprijs. In een interview heeft Joke eerder aangegeven zich zowel tot mannen als vrouwen aangetrokken te kunnen voelen. Het thema van het gedicht 'TE ZIJN' is bondgenootschap.

LESONDERDEEL 2 VOORDRACHT

15
MIN

- Bekijk de video met de voordracht van het gedicht, laat het vervolgens voordragen door iemand in de klas of doe dit zelf.
- Bespreek het gedicht kort na. Wat zijn de eerste indrukken van de leerlingen? Wat blijft hangen?
- Een gedicht klinkt vaak mooier als je het langzaam voorleest! Laat de leerlingen de voordracht oefenen en hardop op verschillende manieren voorlezen. Vrolijk? Angstig? Serieus? Boos?
- Bespreek met de klas wat voor soort voordracht het beste bij het gedicht past en laat het nogmaals voordragen.

LESONDERDEEL 3 ANALYSE VAN HET GEDICHT

10
MIN

- Geef de leerlingen de opdracht het gedicht te analyseren aan de hand van de vragen op het werkblad bij de lesbrief. Laat de leerlingen hun antwoorden opschrijven.

LESONDERDEEL 4 STIJLFIGUREN

10
MIN

- Geef de leerlingen de opdracht te identificeren van welke stijlfiguren Joke in 'TE ZIJN' gebruik maakt. Voorbeelden van stijlfiguren staan op het werkblad.
- Laat leerlingen aangeven welke effecten het gebruik van de stijlfiguren heeft op het gedicht.

LESONDERDEEL 5 SCHRIJF EEN GEDICHT

10
MIN

Laat de leerlingen zelf een gedicht schrijven met de titel 'TE ZIJN', waaruit spreekt wat het voor hen betekent om (jezelf) te zijn en anderen te laten zijn.

Deze lesbrief is gemaakt in samenwerking met Joke van Leeuwen.
Ze is een veelzijdige Nederlandse auteur, dichter, illustrator
en performer die in Antwerpen woont.

VO BOVENBOUW (KLAS 4, 5 EN 6)

Voor de bovenbouw vo zijn er drie lesbrieven ontwikkeld!

In de les **'kus kus beng beng'** bekijken leerlingen een documentaire over liefde, steun en verandering. Aan de hand van het verhaal van Ollie en Sterre reflecteren zij op wat onvoorwaardelijke steun betekent en wat mensen nodig hebben om zichzelf te kunnen zijn.

Met de les **'De liefde overwint'** maken leerlingen kennis met de verhalen van Màrk en Nick. Door hun ervaringen met vooroordelen en discriminatie leren leerlingen zich te verplaatsen in een ander en denken zij na over hoe zij een goede bondgenoot kunnen zijn en kunnen bijdragen aan een veilige omgeving voor iedereen.

Tot slot gaan leerlingen in de les **'De Pride Walk in Hongarije'** aan de slag met een actuele gebeurtenis. Aan de hand van verhalen, beelden en gesprekken leren zij meer over demonstreren, democratische waarden en het belang van opkomen voor gelijke rechten.

DOCUMENTAIRE 'KUS KUS BENG BENG'

In deze les kijken de leerlingen de documentaire 'kus kus beng beng'. In deze film zie je hoe twee mensen in een liefdesrelatie omgaan met hun eigen en elkaars gevoelens en behoeften tijdens een grote verandering. Aan de hand van green, beige en red flags bespreken leerlingen hoe zij steun ervaren.

KORTE OMSCHRIJVING DOCUMENTAIRE

In de documentairefilm 'kus kus beng beng' onderzoekt regisseur Ollie Launspach door middel van homevideo's, foto's, dagboeken, audio-opnames en interviews welke invloed zijn transitie heeft op zijn vriendin Sterre Mulder. Terwijl hij haar gevoelswereld probeert te vangen, wordt vooral zichtbaar hoe onrustig het in zijn eigen hoofd is. Waar liggen de grenzen tussen steun, zorg en overgave in een relatie die continu in beweging is?

Kerdoelen
Nieuw
4B, 18A, 19A, 19B, 24A, 28C, 28D, 32D
Huidig
18, 19, 20, 24, 25, 28

GESCHIKT VOOR

Maatschappijleer, mentorles.

IN DEZE LES

- Onderzoeken leerlingen een situatie waarin zij iemand hebben gesteund.
- Leven leerlingen zich in een relatie in waarin een persoon een grote verandering doormaakt.
- Verkennen leerlingen wat voor hen acceptabele grenzen zijn als het gaat om steun vragen en ontvangen in een relatie.

BENODIGDHEDEN

- Documentaire 'kus kus beng beng' (op het digibord). Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb en de QR-code.
- LessonUp 'kus kus beng beng'. Te vinden in de COC Kennisbieb of de QR code.
- Werkblad 'kus kus beng beng' (geprint voor iedere leerling of op het digibord). Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Digibord of scherm met toegang tot internet, zodat je de documentaire kunt bekijken en/of je naar de LessonUp-les kunt gaan.

COC Kennisbieb

VOORBEREIDING

1. In deze documentaire (18:16 – 19:50) komen gedichten voor waarin volwassen thema's zoals liefde en intimiteit voorkomen, die passen bij hun verhaal. Bekijk de film eerst zelf, voordat je deze in de klas vertoont. Zo kun je anticiperen op reacties van jouw leerlingen.
2. Het is belangrijk om een veilige sfeer in de klas creëren en handhaven. Stel daarom aan het begin van de les samen een aantal basisregels op en spreek af dat iedereen zich hieraan houdt. Denk aan: naar luisteren, laten uitspreken en niet oordelen of belachelijk maken.
3. Bepaal of je deze les geeft aan de hand van onderstaande beschrijving, of de kant-en-klare les in LessonUp gebruikt. Wanneer je de LessonUp-les kiest, download je daar de handleiding en lees je die door.

LESONDERDEEL 1 WAT IS STEUN?

10
MIN

- Vertel de leerlingen dat zij een documentaire gaan kijken over liefde en het geven van steun in moeilijke tijden. Bespreek kort dat door het steunen van iemand die zich minder alleen kan gaan voelen. Meestal hoeft dit niet eens een groot gebaar te zijn. Het zijn juist de kleine dingen, zoals luisteren zonder oordeel, advies of gewoon naast iemand zitten wanneer die zich verdrietig of angstig voelt.
- Deel het werkblad 'kus kus beng beng' uit. Laat de leerlingen in tweetallen de volgende vragen behandelen die op het werkblad staan:

Denk terug aan een moment waarop jij iemand hebt gesteund die veel verandering meemaakt. Bijvoorbeeld wanneer een vriend(in) of familielid slecht nieuws ontving, ging verhuizen of een andere grote gebeurtenis meemaakte.

1. Beschrijf het moment waarop jij steun gaf.
Wat was er precies aan de hand?
2. Waarom had deze persoon steun nodig?
Wat voelde deze persoon en waar kwam dat door?
3. Wat deed jij om diegene zich gesteund of minder alleen te laten voelen?
4. Hoe voelde het voor jou om steun te geven?
5. Welke talenten of vaardigheden van jou kwamen hierbij naar voren? Denk aan: luisteren, geduld, humor, creativiteit, rust of iets anders dat bij jou past.

TIP!

Deze opdracht kan leerlingen ontvankelijker maken voor de film. Door vooraf aandacht te besteden aan aspecten van zichzelf waar zij trots op zijn (zelfbevestiging), zijn mensen vaak meer open naar anderen die anders zijn dan zichzelf en minder geneigd afwijzend te reageren. Expliciet aandacht besteden aan de beleveningswereld van tieners kan hun empathisch vermogen stimuleren, vooral wanneer dit gebeurt door middel van reflectie en dialoog, zoals in lesonderdeel 1.

LESONDERDEEL 2 BEKIJK DE DOCUMENTAIRE

30
MIN

- Bekijk met de klas de documentaire 'kus kus beng beng' op het digibord.

TIP!

Blijf tijdens het kijken zelf rustig en neutraal, want jouw houding bepaalt hoe de klas reageert op het fragment. Grijp alleen kort in op gedrag ('we blijven even kijken', 'Ik wil dat iedereen het kan blijven volgen') zonder in discussie te gaan over de inhoud tijdens de film. Bespreek eventuele weerstand pas na afloop, zodat leerlingen hun reactie eerst kunnen laten zakken en je er pedagogisch op kunt reflecteren. Je kunt leerlingen ook kort na afloop van de film eerst in tweetallen laten reflecteren.

LESONDERDEEL 3 GREEN, BEIGE EN RED FLAGS

30
MIN

- Ga het gesprek aan over de documentaire aan de hand van een green flag, beige flag en red flag.

Leg eerst aan de leerlingen de betekenissen van de vlaggen uit:

- **Green flag** = positief gedrag dat laat zien dat iemand goed is voor jou en voor de relatie. Iemand is respectvol, betrouwbaar en steunend. Je voelt je veilig, gehoord en gewaardeerd.
- **Beige flag** = gedrag dat niet per se slecht is, maar wel opvallend, vreemd of irritant kan zijn. Het hoeft geen probleem te zijn, maar het kan wel invloed hebben op hoe je iemand of de relatie ervaart.
- **Red flag** = gedrag dat ongezond, manipulatief of grensoverschrijdend is. Het kan ervoor zorgen dat je je onveilig, onder druk gezet of niet gerespecteerd voelt.

Vraag de leerlingen hoe zij kijken naar de steun die Sterre en Ollie elkaar geven. Gebruik daarbij de volgende vragen (deze vragen staan ook op het werkblad):

1. Wat is volgens jou een green flag als het gaat om steun vragen en geven in deze documentaire?
2. Welke eigenschappen die je bij vraag 5 hebt genoemd, herken je in de green flags?
3. Wat is volgens jou een red flag als het gaat om steun vragen en geven in deze documentaire?
4. Wat is volgens jou een beige flag als het gaat om steun vragen en geven in deze documentaire?
5. Stel dat een vriend(in) in diens relatie een van de beige of red flags ervaart. Hoe zou je advise-ren dat die ermee omgaat?

Bij IDFA (International Documentary Film Festival Amsterdam) zien scholieren en studenten documentaires met impact. Persoonlijke, echte verhalen maken het makkelijker om met empathie naar complexe thema's te kijken. IDFA heeft het hele jaar door relevante filmprogramma's voor het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo - online én in filmtheaters in het hele land.

Het Netwerk Filmeducatie zet zich in om leerlingen door heel Nederland film te leren spreken. Het netwerk bestaat uit meer dan 700 professionals uit film en onderwijs. Je kunt bij het Netwerk Filmeducatie terecht voor een gecureerde database met filmtips en lesmateriaal, vakpagina's met werkvormen en lesideeën, een activiteitenagenda en nog veel meer.

Deze lesbrief is gemaakt samen met
International Documentary Filmfestival Amsterdam en het
Netwerk Filmeducatie.

LES

'DE LIEFDE OVERWINT'

In deze les ligt de focus op hoe liefde overwint, ook als deze aan discriminatie onderhevig is. Màrk omschrijft in een video hoe hij zich voelt als hij door de vader van zijn vriendin is afgewezen. Nick vertelt over de discriminatie waarmee hij als homoseksuel in Oekraïne geconfronteerd wordt. Leerlingen worden uitgedaagd om stil te staan bij vooroordelen, discriminatie en hoe zij een goede bondgenoot kunnen zijn.

GESCHIKT VOOR

Engels, maatschappijleer, mentorles.

IN DEZE LES

- Leren leerlingen hoe vooroordelen en discriminatie invloed kunnen hebben op relaties en het dagelijks leven.
- Denken leerlingen na over wat veiligheid betekent voor mensen die zichzelf of hun liefde niet altijd vrij kunnen uiten.
- Onderzoeken leerlingen hoe zij als bondgenoot kunnen bijdragen aan een veilige en inclusieve omgeving.
- Maken leerlingen samen concrete afspraken over hoe zij respectvol met elkaar omgaan.

BENODIGDHEDEN

- Werkblad 'De liefde overwint' (geprint voor iedere leerling of op het digibord). Te vinden op storiesthatmove.org/nl/lesmaterialen/werkvormen of de QR-code.
- Video's over Màrk en Nick, ook te vinden via het werkblad.
- A4 vellen voor de mindmap.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.

Kerdoelen
Nieuw
4B, 18A, 19A, 19B, 20B, 24A, 28C, 28D, 32D, 4B, 37A, 38A
Huidig
18, 19, 20, 24, 25, 28

Stories that move

VOORBEREIDING

1. Bekijk de video's van Màrk en Nick.
2. Neem het werkblad door.
3. Print werkblad of stel deze digitaal beschikbaar voor leerlingen. Het werkblad omvat de inhoud van de les, het is daarom goed deze te projecteren tijdens het geven van de les.
4. Zorg dat de ondertiteling in het Nederlands of Engels aanstaat bij de video's.

Trigger warning:

Houd er rekening mee dat de video's onverwachte en/of pijnlijke reacties in de klas teweeg kunnen brengen. Geef leerlingen de ruimte om veilig deze gevoelens te delen als ze dat willen. Als een leerling niet met het materiaal aan de slag wil, geef ze dan die ruimte die ze nodig hebben en dwing ze niet tot deelname.

LESONDERDEEL 1 VOORAF**5****MIN**

- Laat leerlingen drie woorden opschrijven over de manieren waarom mensen hun liefde voor elkaar tonen.
- Vraag een aantal leerlingen of zij hun antwoorden willen delen met de klas.

LESONDERDEEL 2 VIDEO VAN MÀRK**10****MIN**

- Bekijk de video van Màrk (vergeet de ondertiteling niet).
- Laat leerlingen ervaringen met vooroordelen opschrijven. Dit hoeft niet hun eigen ervaring te zijn, maar kan bijvoorbeeld ook de ervaring zijn van een buurman, oma, vriend/vriendin, etc.
- Laat leerlingen in tweetallen hun antwoorden bespreken.
- Vraag een aantal tweetallen die dat willen om hun antwoorden klassikaal te delen.

LESONDERDEEL 3 VIDEO NICK**10****MIN**

- Bekijk de video van Nick (vergeet de ondertiteling niet).
- Bespreek de video kort na. Vraag de leerlingen:
 - Welke voorbeelden van discriminatie noemt Nick?
 - Wat doet dit met hem?
 - Herkennen jullie dit gevoel?
- Laat leerlingen door middel van de opdracht nadenken over het gevoel dat zij hadden de laatste keer dat zij hand-in-hand liepen. Bespreek na hoe het voelt als het niet veilig voelt om hand-in-hand te lopen.

TIP!

Er zijn situaties waarin men zelf niet (meer) hand-in-hand wil lopen, bijvoorbeeld met hun ouders. Dit is een eigen keuze. Laat leerlingen met name nadenken over hoe het zou zijn als dit niet hun eigen keuze is.

LESONDERDEEL 4 VOOR JOUW EN ONZE VEILIGHEID

10
MIN

- Overweeg leerlingen in groepjes te laten werken. Laat de leerlingen een lijst met concrete voorbeelden laten maken van wat de klas kan doen om te zorgen dat iedereen zich veilig voelt.
- Bespreek en kies klassikaal de beste voorbeelden en schrijf deze op.
- Overweeg of je hier een poster of afsprakenlijst van wilt maken om op te hangen in de klas.

LESONDERDEEL 5 GOEDE BONDGENOTEN

10
MIN

- Vorm groepjes of tweetallen. Laat leerlingen een mind map maken over wat het volgens hen betekent om een goede bondgenoot te zijn.
- Laat leerlingen hun antwoorden delen met de klas.
- Bespreek desgewenst met leerlingen deze definitie van bondgenootschap. Vertel dat bondgenootschap verder gaat dan een eenmalige actie (bijv. Een schouderklopje geven).

Bondgenootschap

Een bondgenoot is iemand die, vanuit een positie van privileges, zich inzet voor iemand die deze privileges niet heeft of structureel ongelijk behandeld wordt. Iedereen kan een bondgenoot zijn, afhankelijk van de privileges die je hebt ten opzichte van een ander.

- Laat leerlingen in hun groepje bespreken wat zij zouden willen dat anderen zouden doen als zij een situatie zoals die van Màrk of Nick zouden meemaken? En zou jij dit zelf ook doen voor een ander of zijn er dingen die jou daarbij in de weg staan?

Deze lesbrief is gemaakt in samenwerking met de Anne Frank Stichting. Naast het beheren van het Anne Frank Huis zet de Anne Frank Stichting zich in voor educatie over de Holocaust, bestrijding van antisemitisme, racisme en discriminatie, en het bevorderen van vrijheid en gelijke rechten.

LES

'DE PRIDE WALK IN HONGARIJE'

In deze les maken leerlingen kennis met de 30e Budapest Pride March in Hongarije. Aan de hand van videofragmenten, foto's en persoonlijke verhalen onderzoeken zij waarom mensen de straat op gaan voor lhbt+-rechten, vrijheid en democratie. Ook denken leerlingen na over het belang van demonstreren en wat zij zelf belangrijk genoeg zouden vinden om voor op te komen.

GESCHIKT VOOR

Aadrijkskunde, geschiedenis, maatschappijleer.

IN DEZE LES

- Kunnen leerlingen voorbeelden noemen van onderwerpen waarvoor tijdens Pride-marsen aandacht wordt gevraagd.
- Reflecteren leerlingen over het recht op demonstreren en waarom dat belangrijk is voor een democratische samenleving.
- Denken leerlingen na over het belang van demonstreren en de thema's die zij belangrijk vinden om voor op te komen.

BENODIGDHEDEN

- Werkblad 'De Pride Walk in Hongarije' (geprint voor iedere leerling). Te vinden in de COC Kennisbieb: <http://onderwijs.coc.nl/>.
- Videofragment 1 & 2 – Hotline Hongarije. Te vinden via de COC Kennisbieb en de PowerPoint.
- Foto's 'Kus' en 'Mensenmenigte' uit fotoserie 'WE ARE (HOME)' van Marton Monus. Te vinden via de COC Kennisbieb en de PowerPoint.
- PowerPoint 'De Pride Walk in Hongarije'. Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Karton of lakens, wasco of verf - voor het maken van spandoeken.

VOORBEREIDING

1. Neem de lesbrief en bijbehorende PowerPoint door.
2. Zet de video's, foto's en PowerPoint klaar.

Kerdoelen
Nieuw
4B, 19A, 19B, 20A, 20B, 24A, 26C, 27A, 28B, 28C
Huidig
18, 19, 20, 24, 25, 28

COC Kennisbieb

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN

5
MIN

WAT WEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

- Leid het onderwerp in.
- Behandel klassikaal de 3 kennisvragen in de PowerPoint aan de klas en bespreek deze kort.

De juiste antwoorden zijn: 1. A; 2. A.; 3. B.

LESONDERDEEL 2 HOTLINE HONGARIJE

8
MIN

- Lees de achtergrondinformatie uit het werkblad 'De Pride walk in Hongarije' voor aan de klas of laat deze voorlezen.
- Kijk klassikaal de twee fragmenten van 'Hotline Hongarije'.

LESONDERDEEL 4 WE ARE (HOME)

20
MIN

- Toon de twee foto's van Marton Monus in de PowerPoint op het digibord en licht deze toe.
- Bespreek de volgende vragen klassikaal:
 - Stel je voor dat je één van deze vrouwen bent, hoe zou jij je op dat moment voelen, wat gaat er door je heen?
 - Hoe denk je dat het is om met zoveel mensen voor een vergelijkbaar doel de straat op te gaan?
 - Hoe zou het zijn als jouw liefde en leven strafbaar worden gesteld?
 - Wat zou jij doen om voor jezelf op te komen?
 - Hoe kun jij dit protest tegen het overheidsbesluit om Pride-evenementen te verbieden, interpreteren? Wat betekent dit protest tegen het besluit van de regering om de Pride te verbieden?
 - Waarvoor zou jij de straat op gaan?
- Geef de leerlingen de opdracht in tweetallen een spandoek maken waarvoor zij de straat op zouden gaan. Laat ze na afloop het spandoek aan de klas presenteren en hun keuzes toelichten. Bespreek de verschillen en overeenkomsten in de spandoeken klassikaal.

LESONDERDEEL 5 EEN NIEUWE TOEKOMST

20
MIN

In het tweede fragment uit 'Hotline Hongarije' zie je dat Nicolaas een lesbisch stel ontmoette dat niet langer wilde wachten om te vertrekken uit Hongarije.

- Laat de leerlingen een dagboekbeschrijving maken op basis van de volgende stelling:

Stel je bent één van de vrouwen uit de documentaire. Hoe zou jij je voelen en wat zou er in jou omgaan op de verkiezingsdag en na de verkiezing van Péter Magyar.

Deze lesbrief is gemaakt in samenwerking met Pride Photo.
Pride Photo is een Amsterdamse non-profitorganisatie die met fotografie en visuele verhalen de diversiteit aan lhbt+-ervaringen zichtbaar maakt, viert en onder de aandacht brengt.

MBO

Voor mbo-studenten zijn er drie lesbrieven ontwikkeld!

In de les **'Fake news'** leren studenten nepnieuws herkennen en onderzoeken zij welke invloed desinformatie kan hebben op mensen en de samenleving. Ook leren zij hoe nepnieuws kan bijdragen aan vooroordelen en uitsluiting van minderheidsgroepen.

In de les **'Iedereen wil zichzelf kunnen zijn'** maken studenten kennis met de verhalen van Michelle, Simon en Tomas. Aan de hand van hun ervaringen reflecteren studenten op identiteit, jezelf kunnen zijn en het belang van begrip en respect voor anderen.

Tot slot gaan studenten in de les **'Ben ik een bondgenoot?'** aan de slag met de vraag hoe zij voor zichzelf en anderen kunnen opkomen. Aan de hand van inspirerende rolmodellen ontdekken zij wat bondgenootschap betekent en hoe zij daar zelf een bijdrage aan kunnen leveren.

LES

'FAKE NEWS'

Nepnieuws en desinformatie zijn overal: op sociale media, in nieuwsberichten en online filmpjes. In deze les leren studenten hoe nepnieuws wordt gemaakt en verspreid, hoe zij desinformatie kunnen herkennen en welke gevolgen dit kan hebben voor mensen en de samenleving. Daarbij besteden zij speciale aandacht aan de impact van nepnieuws op minderheidsgroepen.

GESCHIKT VOOR

Burgerschap, digitale geletterdheid, Nederlands.

IN DEZE LES

- Leren studenten nepnieuws herkennen.
- Leren studenten de effecten van nepnieuws op minderheden benoemen.

BENODIGDHEDEN

- Bad News game.
- Werkblad 'Fake news' (geprint voor iedere leerling).
Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb.
- Video 'Worden deze dieren echt gered of is het in scène gezet'.
Te vinden in de COC Kennisbieb en de PowerPoint.
- PowerPoint 'Fake news'. Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.
- Een laptop per student.

VOORBEREIDING

1. Speel het spel 'Bad News' en zet het klaar.
2. Print werkblad 'Fake news'.
3. Bekijk het filmpje 'Worden deze dieren echt gered of is het in scène gezet' en zet het klaar.
4. Zet de PowerPoint klaar.

COC Kennisbieb

Bad News

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN

10
MIN

- WAT WEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

- Leid het onderwerp in.
- Behandel klassikaal de 3 kennisvragen in de PowerPoint aan de klas en bespreek deze kort.

De juiste antwoorden zijn: 1. A; 2. B.; 3. A.

LESONDERDEEL 2 BAD NEWS

20
MIN

- Laat de studenten individueel of in tweetallen het spel Bad News spelen.
 - Leg vooraf uit dat leerlingen in de rol kruipen van een maker van nepnieuws om de gebruikte technieken te leren herkennen.
- Bespreek na afloop klassikaal:
 - Welke technieken kwamen jullie tegen?
 - Wat viel op?
 - Waarom werken deze technieken volgens jullie zo goed?
- Licht kort het verschil toe tussen debunking en prebunking. Dit verschil staat ook op het werkblad omschreven.

LESONDERDEEL 3 DE GEVOLGEN VAN NEPNIEUWS

5
MIN

- Geef studenten de opdracht individueel een kort artikel te schrijven waarin zij beschrijven:
 - Welke gevolgen nepnieuws heeft voor de samenleving.
 - Welke gevolgen nepnieuws kan hebben voor minderheidsgroepen.
 - Hoe de studenten zich zouden voelen wanneer er nepnieuws over henzelf of een groep waar zij zich mee identificeren zou worden verspreid.

LESONDERDEEL 4 THUISOPDRACHT

~
MIN

- Kijk met de klas de video 'Worden deze dieren echt gered of is het in scène gezet?'.
 - Zie bijlage voor volledige opdrachtomschrijving.
- Geef leerlingen als huiswerk mee om een waarschuwingsposter te ontwerpen met een slogan die mensen helpt nepnieuws of misleidende video's te herkennen.

Deze lesbrief is gemaakt in samenwerking met Tilt Studio.
Zij helpen organisaties en individuen weerbaarder
te worden tegen online manipulatie door bijvoorbeeld
het ontwikkelen van de game 'Bad News'.

LES

'IEDEREEN WIL ZICHZELF KUNNEN ZIJN'

In deze les maken studenten kennis met jongeren die ervoor kiezen om écht zichzelf te zijn ongeacht de verwachtingen en reacties van anderen. Michelle vertelt hoe zij zichzelf kan zijn als biseksueel persoon in Spanje, terwijl Šimon leert zich te verzetten tegen de strenge verwachtingen van huis uit. Tomas gebruikt drag als een manier om zichzelf te uiten en ontdekken. Studenten denken na over hoe iedereen veilig zichzelf kan zijn.

GESCHIKT VOOR

Burgerschap, Engels, Nederlands.

IN DEZE LES

- Denken studenten na over de kracht van jezelf kunnen zijn aan de hand van de verhalen van Michelle, Šimon en Tomas.
- Reflecteren studenten op hun eigen leven en keuzes met als doel om empathie voor anderen te vormen.
- Formuleren studenten de belangrijkste boodschap uit één van de drie video's.
- Maken studenten maken afspraken over hoe iedereen veilig zichzelf kan zijn op school.

BENODIGDHEDEN

- Werkblad 'Iedereen wil zichzelf kunnen zijn' (geprint voor iedere leerling of digitaal). Te vinden op storiesthatmove.org/nl/lesmaterialen/werkvormen of de QR-code.
- Video's over Michelle, Šimon en Tomas, ook te vinden via het werkblad.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.
- A4- of A3-vellen voor de slogan.

Stories that move

VOORBEREIDING

1. Bekijk de video's van Michelle, Tomas en Šimon (link/QR naar stories that move pagina).
2. Neem het werkblad door.
3. Print werkblad of stel deze digitaal beschikbaar voor leerlingen. Het werkblad omvat de inhoud van de les, het is daarom goed deze te projecteren tijdens het geven van de les.
4. Zorg dat de ondertiteling aanstaat bij de video's.

LESONDERDEEL 1 VOORAF

5
MIN

- Laat studenten nadenken en in één zin opschrijven wanneer of waar zij echt zichzelf kunnen zijn.
- Vraag een aantal studenten om hun antwoorden te delen als zij dat willen.

LESONDERDEEL 2 VIDEO VAN MICHELLE

10
MIN

- Bekijk de video van Michelle (vergeet de ondertiteling niet).
- Laat studenten in één zin opschrijven wat hun het meeste is bijgebleven van wat Michelle vertelt.
- Vraag een aantal studenten om hun zin voor te lezen. Waarom viel juist dit je op?

LESONDERDEEL 3 VIDEO VAN ŠIMON

10
MIN

- Bekijk de video van Šimon (vergeet de ondertiteling niet).
- Laat studenten nadenken over wat zij moeilijk zouden vinden als zij in Simons schoenen stonden - Laat studenten hun antwoorden in tweetallen bespreken. Hebben zij hetzelfde opgeschreven/bedacht? Waarom wel/niet?
- Laat studenten die dat willen kort klassikaal terugkoppeling geven en ook aangeven wat interessante verschillen in hun antwoorden waren.

LESONDERDEEL 4 VIDEO VAN TOMAS

10
MIN

- Leg voordat je de video bekijkt kort uit wat drag is.

Drag

Drag is een vorm van kunst en zelfexpressie waarbij iemand door middel van uitbundige kleding, make-up, dans en theater een alter ego aanneemt.

- Bekijk de video van Tomas (vergeet de ondertiteling niet).
- Laat studenten een voorbeeld opschrijven van een persoon die hen inspireert, omdat deze zichzelf is. Waarom bewonderen ze die persoon?
- Laat een aantal studenten klassikaal vertellen wie zij hebben opgeschreven en waarom. Wees hier alert dat er controversiële voorbeelden genoemd kunnen worden (bijv. Andrew Tate, Jordan Peterson, etc.). Begrens wanneer er voorbeelden genoemd worden van personen die zich schuldig maken aan discriminatie.

LESONDERDEEL 5 BELANGRIJKSTE BOODSCHAP

10
MIN

- Laat studenten uiteengaan in groepjes.
- Studenten kiezen één van de video's uit om nog een keer te bekijken. Zij bekijken deze video nog een keer.
- Studenten bespreken samen wat voor hen de belangrijkste boodschap is uit deze video. Zijn zij het met elkaar eens?
- Laat per groepje één student kort vertellen wat zij besproken hebben.

LESONDERDEEL 6 SLOGAN

5
MIN

- Studenten schrijven een slogan op naar aanleiding van hun discussie in opdracht 5.
Denk bijvoorbeeld aan: Samen voor de hele school.
- Laat studenten hun slogan op een A4 of A3 schrijven.
- Laat ieder groepje kort presenteren waarom ze deze slogan hebben gekozen en wat deze kan betekenen op Paarse Vrijdag

Deze lesbrief is gemaakt in samenwerking met de Anne Frank Stichting. Naast het beheren van het Anne Frank Huis zet de Anne Frank Stichting zich in voor educatie over de Holocaust, bestrijding van antisemitisme, racisme en discriminatie, en het bevorderen van vrijheid en gelijke rechten.

LES

'BEN IK EEN BONDGENOOT?'

In deze les leren de studenten waarom bondgenoten voor minderheidsgroepen belangrijk zijn. De studenten maken kennis met rolmodellen die bondgenoot zijn en ze leren de vaardigheden hoe zij voor zichzelf en anderen kunnen opkomen als bondgenoot.

GESCHIKT VOOR

Burgerschap, Nederlands.

IN DEZE LES

- Leren studenten aan de hand van een rolmodel uitleggen hoe zij voor zichzelf en anderen kunnen opkomen als bondgenoot.

BENODIGDHEDEN

- Video 'Actuales BLACK LIVES MATTER'. Te vinden via de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb.
- Infoblad 'Ben ik een bondgenoot?' (geprint voor iedere leerling). Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Bijlage 'Bondgenotenkaartjes' (geprint en uitgeknipt voor/door iedere leerling). Te vinden in de COC Kennisbieb.
- PowerPoint 'Ben ik een bondgenoot?'. Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.

VOORBEREIDING

1. Bekijk de video over Black Lives Matter vooraf en zet het klaar op het digibord.
2. Knip voor elke leerling een 'ja', 'nee' en 'huh' kaartje uit, uit de bijlage "Bondgenoten kaartjes" (of laat leerlingen dit zelf doen). Leg de kaartjes en het infoblad klaar voor elke leerling.
3. Leg schrijfpapier en pennen klaar.

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN

5
MIN

WAT WEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

- Behandel klassikaal de 3 kennisvragen in de PowerPoint aan de klas en bespreek deze kort.

De juiste antwoorden zijn: 1. B; 2. A.; 3. A.

LESONDERDEEL 2 ROLMODELLEN ALS BONDGENOOT

5
MIN

- Geef studenten de opdracht de verdiepingstekst 'Rolmodellen als bondgenoot' op het infoblad te lezen.

LESONDERDEEL 3 VIDEO

20
MIN

- Bekijk samen de video 'Actuales BLACK LIVES MATTER'
- Leg de studenten de 9 vragen over bondgenootschap uit het infoblad/de PowerPoint klassikaal voor, en laat ze deze beantwoorden met door een kaartje in de lucht te steken ("ja", "nee" of "huh"). Bespreek de gegeven antwoorden vervolgens met de klas.

LESONDERDEEL 4 WORD ALS KLAS EEN BETERE BONDGENOOT!

10
MIN

- Bedenk met de hele klas ideeën hoe men zich als betere bondgenoot kan laten tonen. Welke afspraken kunnen worden gemaakt om racisme, homofobie, transfobie, seksisme tegen te gaan en hoe kan de klas hun stem hierover meer in de school laten horen?
- Laat de studenten de uiteindelijke afspraken noteren en ophangen.

Deze lesbrief is ontwikkeld in samenwerking met JOBmbo

LES

'PAARSE VRIJDAG 101'

In deze les wordt aandacht besteed aan het ontstaan Paarse Vrijdag in Nederland in 2010. Geïnspireerd door de oprichting van 'Spirit Day' in Canada datzelfde jaar, organiseerde Nazmul Zaman op zijn school in Leeuwarden de eerste Paarse Vrijdag. Tijdens Paarse Vrijdag wordt er aandacht besteed dat iedereen zichzelf mag zijn, ongeacht wie je bent, hoe je je identificeert ongeacht hoe je lichaam eruitziet, hoe je je aan de buitenwereld toont, wat je huidskleur is, wat je gelooft of op wie je verliefd wordt.

GESCHIKT VOOR

Burgerschap, Mens en maatschappij.

IN DEZE LES

- Leren scholieren en studenten hoe Paarse Vrijdag is ontstaan, wat de oorspronkelijke gedachte erachter was en waarom het nog steeds een belangrijke dag is en blijft.
- Reflecteren scholieren en studenten op hun eigen rol en die van de school bij het organiseren van Paarse Vrijdag en het bevorderen van respect, acceptatie en de sociale veiligheid.
- Leren scholieren en studenten de begrippen genderidentiteit, genderexpressie, sekse en seksuele oriëntatie van elkaar onderscheiden, en de bijbehorende termen koppelen.

Kerdoelen

Nieuw

4B, 18A, 19A, 19B,
20A, 20B, 24A, 28C,
28D, 32D

Huidig

18, 19, 20, 24, 25,
28, 35, 38, 43

BENODIGDHEDEN

- Radio-interview met Nazmul Zaman over het ontstaan van Paarse Vrijdag.
Te vinden in de COC Kennisbieb: onderwijs.coc.nl/kennisbieb en de PowerPoint.
- PowerPoint 'Paarse Vrijdag 101', te vinden in de COC Kennisbieb.
- Werkblad 'Genderbread person' (geprint voor iedere leerling).
Te vinden in de COC Kennisbieb.
- Internetverbinding, scherm en geluid voor projectie.

COC Kennisbieb

VOORBEREIDING

1. Neem het lesmateriaal vooraf door en beluister het radio-interview met Nazmul Zaman.
2. Print werkblad 'Genderbread person' uit voor de leerlingen.

LESONDERDEEL 1 KENNISVRAGEN

5
MIN

WAT WEET JE AL OVER HET ONDERWERP?

- Behandel klassikaal de drie kennisvragen in de PowerPoint aan de klas en bespreek deze kort.

De juiste antwoorden zijn: 1. A; 2. B.; 3. B.

LESONDERDEEL 2 NAZMUL ZAMAN

15
MIN

- Luister samen naar het Radio 1 interview met Nazmul Zaman
- Bespreek het interview klassikaal na:
 - ervaarde Nazmul de betrokkenheid van zijn school bij het organiseren van Paarse Vrijdag in 2010?
 - Hoe wordt de betrokkenheid en samenwerken met eigen school door de leerlingen ervaren?
 - Zijn er verbeterpunten op school rondom de organisatie en viering van Paarse Vrijdag? Wat zijn deze?

LESONDERDEEL 3 GENDERBREAD PERSON

25
MIN

- **Introduceer het volgende lesonderdeel:** Paarse Vrijdag is in het leven geroepen om aandacht te vragen voor de veiligheid van lhbt+ jongeren op school (en in de rest van de samenleving). Je kunt je op verschillende manieren identificeren en er zijn een boel woorden maar wat betekenen alle letters en hebben we het dan over hoe je je voelt, op wie je verliefd wordt, hoe je geboren wordt, over hoe je je uit? Om beter te begrijpen hoe het werkt is dit een interactieve werkvorm

Geef de scholieren/studenten de opdracht om in tweetallen de termen en woorden van het werkblad 'Genderbread person' te koppelen aan een van de categorieën van de Genderbread person. Bespreek de opdracht na. Welke termen zijn duidelijk? Welke zijn minder duidelijk?

TIP!

Om ervoor te zorgen dat leerlingen en/of studenten niet zomaar alles kunnen roepen over de termen en woorden, is het verstandig om tijdens de opdracht door de klas te lopen. Het doel van het koppelen van de termen aan de Genderbread person is vooral dat ze leren welke woorden bij welke categorieën horen omdat er vaak onbegrip heerst over wat genderidentiteit, (seksuele en of/ romantische) oriëntatie, genderexpressie of sekse is.

Bedankt voor je inzet.

Dankzij jou voelen jongeren zich hopelijk meer vrij om zichzelf te zijn!

Het is interessant om te bespreken hoe leerlingen en studenten de gesprekken hebben ervaren en wat er uit de gesprekken is gekomen. Wat zegt dit over wat er speelt binnen jouw school en de maatschappij? Waar kon iedereen zich in vinden en waar niet? Wat zorgde voor verbinding? Als docent is het ook interessant om de uitkomsten van deze gesprekken te delen met collega's.

Wil je meer weten over voorbereidingen voor Paarse Vrijdag, schoolvisie en tips & tricks over inclusief lesgeven? In de handleiding voor onderwijsprofessionals Voorbereiding Paarse Vrijdag – en alle andere dagen staan tips voor Paarse Vrijdag en de rest van het jaar. Voor GSA-jongeren is er een handleiding met dezelfde naam, met informatie en activiteiten speciaal voor hen.

COLOFON

Dit is een uitgave van COC Nederland. Voor meer informatie,
neem contact op via gsa@coc.nl
Paarse Vrijdag is een geregistreerd merk van Federatie COC Nederland

